

(תרגום מאידיש)

ב"ה. ערב שבת קודש שובה,
וא"ו תשרי ה'תשמ"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו עתה מראש־השנה, ובעמדנו בימים הראשונים של השנה, שהיא ודאי שנה
מבורכת עבור כל יהודי, גבר ואשה וילד, ועבור כלל ישראל,
— ראוי להתעכב על השוני והיחוד של השנה, שהיא „שנת העיבור“, שנה בת
שלושה־עשר חדשים.

ערב שבת קודש: שהוכפל בו טוב — בראשית א, כה. שם, לא. חזקוני עה"פ שם, לא. וראה רמב"ן שם.
וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641 הערה ד"ה עש"ק.

ולהעיר אשר שירו של יום זה (ה' מלך גאות לבש גו' — תהלים מזמור צג) שייך לר"ה — ע"פ דרשת
חז"ל (פדר"א פ"א), שביום שנברא אדם הראשון (בראש־השנה) המליך עליו (ועל כל הבריות) את הקב"ה
ואמר ה' מלך גאות לבש וגו'.

ערב שבת־קודש שובה: להעיר מאגה"ת לאדה"ז ספ"י: עצה היעוצה להקדים בחי' תשובה תתאה כו'
לפני יום השבת כו' שהשבת היא בחי' תשובה עילאה ושבת' אותיות תש"ב. ובמאמרי אדמו"ר האמצעי
דברים כרך ד' (ע' א'קפג) „שבת אותיות תשב, חסר ה"א תתאה“.

ערב שבת קודש .. ה'תשמ"ט: ראה לקו"ש שם הערה ד"ה עש"ק .. ה'תשד"מ.

שבת קודש שובה: ראה לקו"ש ח"ד (ע' 144 הערה 9) מקורות לב' השמות „שבת תשובה“, „שבת שובה“.
וא"ו תשרי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, נסתלקה שבת תשובה בעת
עלות המנחה שנת תשכ"ה.

ה'תשמ"ט: להעיר אשר בערב ראש־השנה זה התחילה שנת המאתיים להולדת אדמו"ר הצ"צ — נולד
ביום כ"ט אלול שנת ה'תקמ"ט, ערב ראש השנה ה'תקנ"ג. — מספר מאתיים נתבאר בהתוועדות יום ב' דר"ה
שנה זו (ע"פ אוה"ת להצ"צ שה"ש עה"פ מאתיים לנוטרים — כרך ב ע' תשסא ואילך).

תשמ"ט: להעיר מהרמזו בסמנה של שנת תשמ"ט — „ואשר יהי' לך את אחיך תשמט ידיך“ (ראה טו,
ג), שבזה מרומז שהקב"ה משמט כל החובות דבני"י „אחריך“, שנקראו אחים למקום, כמ"ש „למען אחי ורעי
גו"י — תהלים קכב, ח. קה"ר פ"ד ח (כתחילתה), זח"ב ככב, רע"א. ועוד), וכשבטלה סיבת הגלות (ה„חובות“
דבני"י, „חטאינו“) בטל המטובב, הגלות, ובאה הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד.

ודאי כו': ראה טור או"ח ה' ר"ה סתקפ"א, מירושלמי ר"ה פ"א הג. וראה אגה"ת רפי"א (ק, רע"א):
האמונה והבטחון להיות נכון לבו בטוח בה' כו'. וראה לקו"ש ח"ט ע' 565, ובהערות שם.

שנת העיבור: הנקראת בתורה בשם „שנה תמימה“ — בהר כה, לא. ערכין לא, א (במשנה). רמב"ם הל'
שמיטה ויובל פ"ב ה"ה. וראה אוה"ת להצ"צ (יהל אור) לתהלים יט, ח (ס"ד וס"ח — ע' סו"ח).

שנת העיבור: להעיר מספר השיחות ה'תש"ג ע' 91: „חסידים הראשונים האָבן געהאַט בקבלה, אַז אין
אַ שנה מעוברת איז די עבודת הרביים זי"ע אַנדערש ווי אין אַ שנה פשוטה“.

כבר הוסברה פעמים רבות המשמעות של שנת-העיבור:

הלוח היהודי, הקובע את כל הזמנים והחגים בשנה, קשור במהלך הלבנה וכן בתקופות התלויות במהלך החמה. שנת הלבנה „מפגרת“ באחד-עשר ימים בערך לגבי שנת החמה. משום כך מונהגת מדי שנתיים-שלוש שנת-עיבור, היתירה בחודש שלם, כדי להשלים את הזמן (כך שכל חג יחול במועדו הנכון: חג הפסח – בחודש האביב, חג הסוכות – בחודש האסיף, וכו').

מזה נובעת הוראה פשוטה, שהיא אקטואלית במיוחד בימים אלה של „עשרת ימי תשובה“ והיא – שלכל יהודי הוענקו כוחות כדי להשלים ולמלא את הימים, אשר מאיזו סיבה שהיא, לא נוצלו בשלימות בענייני יהדות, תורה ומצוות. יתר על כן: אפילו ענינים במחשבה, דיבור ומעשה בפועל, שלא היו כראוי – הרי בהחלטה מתאימה ובתוקף הראוי, אפשר לתקן ולהשלים את כולם.

ודבר זה מבטא את גדלותו של היהודי, שיש בכוחו לשלוט על הזמן. בדרך כלל, אין אדם שליט על הזמן שחלף, אבל ליהודי ישנה האפשרות להשלים את כל מה שהחסיר בעבר. כלומר – לא זו בלבד שהוא מסוגל לשנות את מצבו ומכאן ולהבא, שמהיום והלאה יהי צדיק, אלא הוא מסוגל אף לתקן את העבר.

לבנה .. חמה: להעיר מתורת הה"מ בענין „ועינינו מאירות כשמש וכירח“ – אור"ת (הוצאת קה"ת) פד, ד (סי' רצז). אהיה דרושים לרה"ע א"ת ואילך. וראה גם מאמרי אדה"ז על מארז"ל (תפילה) ע' תס ואילך. ועוד.

באחד-עשר ימים בערך: רמב"ם ריש הל' קידוש החודש (פ"א ה"ב): וכמה תירה שנת החמה על שנת הלבנה קרוב מאחד עשר יום. ובפירוט יותר – שם פ"ו ה"ד: נמצא תוספת שנת החמה על שנת הלבנה עשרה ימים, ואחת ועשרים שעות ומאתים וארבעה חלקים. ויש מי שאמר (תקופת רב אדא) .. תוספת שנת החמה על שנת הלבנה י' ימים וכ"א שעה וקכ"א חלק ומ"ח רגע" (שם פ"ו ה"א). מדי שנתיים-שלוש: ראה רמב"ם שם פ"ו ה"א: והשבע שנים המעוברות שכל מחזור ומחזור (כל תשע עשרה שנה שיהיו מהן שבע שנים מעוברות ושתיים-עשרה פשוטות נקרא מחזור (קטן) – שם ה"י) .. הם שנה שלישית מן המחזור, וששית ושמינית ושנת אחת עשרה ושנת ארבע עשרה ושנת שבע עשרה ושנת י"ט. בחודש שלם: דחודש העיבור למ"ד יום – רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ח ה"ה (וראה „פירוש“ שם פ"ד ה"א). טאר"ח סתכ"ח.

שכל חג .. במועדו הנכון: חג הפסח .. האביב, חג הסוכות .. האסיף: משפטים כג, טריטז. תשא לד, יח. שם, כב. ראה טז, א. שם, יג. סנהדרין יג, א"ב. ר"ה כא, א. רמב"ם שם פ"ד ה"א. – הביאור לזה שהמועדים נקבעו בזמני התבואה – ראה בארוכה אה"ת משפטים ע' אקפ ואילך. ד"ה כי תבואו ג' ושבתה, וד"ה קדש ישראל לה' תר"ל (סה"מ תר"ל ע' קלב ואילך. שם ע' רה ואילך).

עשרת ימי תשובה: ראה כש"ט (הוצאת קה"ת) סי' של (מח, ד). להשלים ולמלא: ראה במקומות שהובאו באה"ת לך-לך עה"פ „ומלכי צדק מלך שלם“ (עו, ב ואילך). ובכ"מ.

אפילו .. ומועשה בפועל: עיין ל"ת להאריז"ל לתהלים לב. ס' הליקוטים שם. היהודי .. בכוחו לשלוט על הזמן: להעיר גם מדרשת חז"ל עה"פ (תהלים ז, ג) לא-ל גומר עלי – ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. הובא בש"ך (ושו"ע אדה"ז) יר"ד סקפ"ט ס"ק יג (ס"ק כג). וראה שמו"ר פט"ו, ב. דב"ר פ"ב, יד. ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. המשך תרס"ו ס"ע שיו ואילך.

בדרך כלל .. אבל ליהודי .. לתקן את העבר: ראה בכ"ז לקו"ש ח"ו ס"ע 53 ואילך, ובהערות שם. לתקן את העבר: כמאחז"ל שעי" תשובה מאהבה, נעקר עונו מתחילתו" (פרש"י ד"ה מכאן, יומא פו, סע"א): „זדונות נעשו לו כזכיות“ (יומא שם, ב).

יתר על כן: כאמור, ההבדל בין שנת־לבנה לשנת־חמה הוא בערך אחד־עשר ימים, ולמרות זאת כאשר צריכים להשוות את שני אופני מנין השנים – מוסיפים חודש מלא, שעל־ידי־זה ממלאים לא רק את חסרון השנה הקודמת (הסמוכה), כי־אם גם של שנה (או השנים) שלפני כן.

וכך גם ביחס לכוח התשובה, שהיא מסוגלת לתקן אפילו את מה שנחסר בעבר ה"רחוק".

* * *

ענין עמוק יותר בדבר:

שנת־העיבור מלמדת אותנו, שליהודי ניתן כוח לשלוט על הזמן, לא רק ביחס למעשים שלו (כלומר, את אשר פגם בעבודת ה' שלו), כי אם אפילו ביחס לסדרי הזמן שקבע הקב"ה בעולם, ששנת־הלבנה תהי' פחותה משנת החמה. יתר על כן: הסדר הזה, ששנת־הלבנה תהי' קטנה משנת־החמה, מהווה "מילתא בטעמא" (=דבר שיש לו טעם), כפי שחז"ל אומרים שבגלל קטרוג הלבנה, שטענה: "אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד", ציווה הקב"ה על הלבנה: "לכי ומעטי את עצמך", ולמרות זאת ציווה הקב"ה את בני ישראל לקיים את מצוות "עיבור שנים", שמזמן לזמן משנים בני ישראל את הסדר הזה, ומביאים לידי כך ששנת הלבנה תהי' גדולה משנת החמה.

דבר זה מדגיש עוד יותר את גדלותם של בני ישראל: חז"ל אומרים על הפסוק "אשר ברא אלקים לעשות": "לעשות־לתקון", שהקב"ה ברא את העולם באופן שבני ישראל צריכים לתקן אותו. באה מצוות "עיבור שנים" ומלמדת אותנו כי הכוח "לעשות־לתקון" של היהודי הוא בנוגע לכל פרט בבריאה, ולא רק בדברים שמלכתחילה נבראו על־ידי הקב"ה בחסרון כדי שיהודי יתקן אותם, אלא גם בענינים

הסדר הזה .. שבגלל קטרוג הלבנה: ראה עתים לבינה (מאמר ז) דאפ"ל סברא וע"פ תכונה – שקודם מיעוט הלבנה הי' מקום הלבנה ברקיע בגלגל הרביעי עם השמש ביחד באופן שלא הי' צריך בעיבור השנים.

שחז"ל אומרים: חולין ס, ב. פרש"י עה"פ בראשית א, טז. מדרש "כונן" (הובא גם בתו"ש עה"פ – אות תרמה).

קטרוג הלבנה: בחולין שם: אמרה ירח, אבל כ"ה בפרש"י שם: על שקטרגה ואמרה, ועד"ז במדרש "כונן" שם: עד שקטרגה הלבנה: הואיל וקטרגת עליו.

אי אפשר: בגמ' שם, "אפשר", כלומר בתמי, אבל בפרש"י שם: אי אפשר, וכ"ה ב"דקדוקי סופרים" לחולין שם. רי"ף ריש מסכת שבועות.

את מצוות "עיבור שנים": סהמ"צ להרמב"ם מ"ע קנג. ובכ"מ. ולהעיר שבעיבור נאמר "סוד העיבור". וראה רמב"ם שם פ"א ה"ד. ובירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב: בסוד עמי לא יהיו זה עיבור. – נתבאר בלקוטי לוי"צ לפסוקים כו' ע' קטו.

חז"ל אומרים: ראה ב"ר פ"א, ו ובפרש"י לשם. וראה פרש"י עה"פ (בראשית א, ו) ויעש אלקים את הרקיע, תקנו על עמדו, והוא עשייתו, כמו ועשתה את צפרני' (תצא כא, יב). ובאוה"ת עה"פ (כרך ג' תקיד, א): פי' הזהר לעשות לתקן, כד"א ועשתה את צפרני' כו'. ועיי"ש בארוכה.

אשר .. לעשות: בראשית ב, ג.

כאלה שהקב"ה בעצמו שינה אותם לאחר בריאתם – נותן הקב"ה ליהודי את הכוח (וממילא – את התפקיד) ליצור ולהכניס שלימות גם בתוך (חלק מן) ענינים אלה.

* * *

והמעשה הוא העיקר: כבר הוסבר פעמים רבות בדבר הסגולה המיוחדת של השנה החולפת, שהיתה שנת „תְּשֻׁמַח” ו”תְּשֻׁמַח” ושנת „הקהל”. ובכן, בנוסף לכך שוודאי צריכות כל הפעולות של „תְּשֻׁמַח” ו”תְּשֻׁמַח” ו”הקהל” להימשך, ואדברא בהיקף גדול וגבוה יותר בהתאם לציווי של „מעלין בקודש”, שבכל עניני קדושה צריכים תמיד להתרומם מעלה מעלה – הרי עם הכניסה משנה זו מיד לשנת העיבור, ישנו כוח גדול יותר, שכל השנה החדשה, מיד מראשיתה, תשלים ותמלא את פעולות השנה הקודמת.

* * *

ויהי רצון, שבעמדנו בעשרת ימי תשובה, שבהם מקבלים החלטות טובות באשר לשנה החדשה המיוחדת – יחד עם עשי' (נוספת) של חשבון-צדק על העבר בקשר לשנה הקודמת – ינוצלו כל הכוחות שהקב"ה מעניק בכלל, ובשנת העיבור במיוחד, במלוא המדה, והרי – „אין לך דבר העומד בפני התשובה”, אין דבר העלול ח"ו להפריע בזה ליהודי, והוא מצליח בשלימות ההצלחה בכל האמור,

וה”שובה ישראל” מביא את „מיד הן נגאלין”, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, ומתקיימת מיד ההבטחה והיעוד: „ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון”.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

/מקום החתימה/

והמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז. תקו"ז תנ"ב (פו, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב. קלד, א). מעלין בקודש: ברכות כה, א. וש"נ.

אין לך דבר העומד בפני התשובה: ירושלמי פאה פ"א ה"א (ד, ב). רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. זח"ב קו, א. מדרש הנעלם ב"ח ס"פ בראשית (יט, ד). ועוד.

וה”שובה ישראל” מביא את „מיד הן נגאלין”: רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה: הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין.

שובה ישראל: הושע יד, יב. – התחלת וראש הפטרה דשבת שובה (שעש"ז נק', שבת שובה) – ראה הנסמן לעיל הערה ד"ה שבת-קודש שובה.

והיעוד: תהלים פז, ה.